

IZBOR
VIJESTI NAJNOVI
KRONIK MOJE
POLITIK C/B |
BOJA
DRUŠTV Ž | Ж |
KULTUR Ж/Ž
KOLUMN _____

VEZANI ČLANCI

Korak prema približavanju

Kameni Uskrs

Dom pod krovom

*Anja Šimpraga: Voda mora biti
dostupna svakom domaćinstvu*

Водовод за Маличку

U iščekivanju investicija

Vodu narodu

*Epidemija usporila gradnju
vodovoda*

Dani Kule Stojana Jankovića

DRUŠTVO | 14/06/2021 |

PIŠE Tamara Opačić |

Voda će pogurati povratak

Iako se nalazi svega 20-ak
kilometara od Zadra, u Islamu

Кад завичај узрује душу

Grčkom, selu s većinskim srpskim stanovništvom, gotovo sve izgleda kao da je vrijeme odavno stalo. Preostali mještani žive bez asfalta, trgovine i javnog prijevoza, ali će nakon četiri desetljeća čekanja uskoro dobiti vodovod. "Nesretni rat je učinio to što je učinio, a pitanje vode je prvi preduvjet opstanka u ovom kraju", kaže Dojčilo Matić

Mještani Kašića ne vjeruju vlastitim očima – cijevi za vodovod
(FOTO Tamara Opačić)

Nakon lanjskih gubitaka koje su zabilježili uslijed pandemije koronavirusa, zadarski iznajmljivači apartmana ovih se dana pripremaju za masovniji povratak turista. Ne miruju ni njihove kolege iz zaleđa grada, gdje posljednjih godina sve češće niču luksuzne kuće za odmor. Vlasnicima takvih zdanja, pokraj kojih se užurbano grade bazeni, na ruku ide ovogodišnja kampanja Turističke zajednice pod nazivom "Doživi domaće – istraži ruralnu Hrvatsku". Ponukane pandemijskim okolnostima, u kojima su na cijeni destinacije smještene podalje od gradske vreve, seoskom turizmu odlučile su se prikloniti i lokalne vlasti, pa je na izlazu iz Zadra nedavno istaknut plakat "Dobrodošli u Ravne kotare". Međutim, sve to još uvijek izgleda kao znanstvena fantastika za preostale stanovnike Islama Grčkog.

- Bazene bi već nekako iskopali, ali ih nemamo čime napuniti - govori nam MILAN DRAČA, novoizabrani predsjednik Mjesnog odbora Islama Grčkog.

U tom ravnokotarskom selu s većinskim srpskim stanovništvom, smještenom na pola puta između Zadra i Benkovca, sve izgleda kao da je vrijeme odavno stalo. Većina puteva još nije asfaltirana, a onaj glavni, koji prolazi središtem ovećeg mjesta, nije

*Moramo preboljeti tugu i krenuti dalje
Naši ljudi su većin
u Rijeci, Italiji i*

popravljan od 1975. kada je i postavljen. Da apsurd bude veći, riječ je o cesti na koju preusmjeravaju vozila kada je obližnja dionica autoputa zatvorena zbog velebitske bure. S derutne ceste vidljive su neobnovljene kuće, razrušene u prošlom ratu. Na dijelu njih još uvijek se nalaze natpisi "Zauzeto Hrvat" ili "Prodano HV". U Islamu Grčkom nema javne rasvjete, trgovine ni ambulante, a lokalni autobus zaustavlja se isključivo na ulazu u selo, odnosno, kako kažu naši sugovornici, "ispred kuća katolika". Točno na toj lokaciji prestaje i vodovodna mreža, što ovdašnji stanovnici ističu kao rak-ranu svojeg mjesta koje spada pod Grad Benkovac.

- Bez vode nema razvitka. Moja familija je još 1984. platila osam milijuna ondašnjih dinara za dva vodovodna priključka. Uskoro su počeli vršiti prva iskopavanja, a onda je počeo rat. Zbog toga se sada nalazimo u svojevrsnom sendviču. Naime, susjedni Islam Latinski i sami početak Grčkoga imaju vodu, a mi u ostatku selu, kao i obližnji Kašić, nemamo. U Smilčiću, koji se naslanja na Kašić, također postoji vodovodna mreža. Nedostaje nam svega nekoliko kilometara magistralnog voda - objašnjava Milan Drača.

Točnije, njih sedam, koji bi nakon gotovo četiri desetljeća čekanja, uvjeravaju nas iz Grada Benkovca,

***Sloveniji, a dio njih
gleda kako da se vi
Dolazak vode će
sigurno pogurati
njihov povratak –
smatra Milan Drača***

trebali biti izgrađeni u narednom četverogodišnjem razdoblju.

Platili vodovod još 1984. – Milan Drača (Foto: Tamara Opačić)

"Za izgradnju vodovoda u Islamu Grčkom izrađena su dva projekta: glavnog voda i mjesne mreže. Nakon provedenog otvorenog postupka javne nabave sklopljena su dva okvirna sporazuma ukupne vrijednosti 13,9 milijuna kuna bez PDV-a, a trenutno se sklapaju i ugovori o javnoj nabavi. Iako je sporazum sklopljen na četiri godine, predviđa se kraći rok izvođenja radova. Izvođači su iskolčali trasu te se namjerava započeti s radovima u roku od tjedan dana", odgovoreno je Novostima iz ureda benkovačkog gradonačelnika TOMISLAVA BULIĆA. Da

***Važno je da su
istovarili cijevi, to je
znak da se nešto kreće.
Uopće nam nije važno
gdje će otkopati prvu
brazdu, samo neka
počnu – govori Sava
Novaković***

se nešto napokon kreće, dokazuje prva tura vodovodnih cijevi koje su nekoliko dana prije našeg posjeta radnici iskricali u centru Kašića. No dio mještana ostaju sumnjičavi sve dok ne vide prvi bager.

- Istovremeno smo sretni, nervozni i nestrpljivi. Nakon toliko godina čekanja, gori nam tlo pod nogama. Kao što je Mojsije tražio obećanu zemlju, tako smo mi vodu - kaže kroz smijeh 53-godišnji Milan Drača, koji se u rodni Islam vratio 2013.

Otađ se bavi s poljoprivredom te se svojim starijim kolegom DOJČILOM MATIĆEM, koji je u prošlom mandatu bio predsjednik Mjesnog odbora, a sada je na funkciji zamjenika, zalaže za razvoj svoga kraja.

- Nije lako odjednom stvoriti nešto što već desetljećima ne funkcionira. Da se ne bi lagali, nesretni rat je učinio to što je učinio, a pitanje vode je prvi preduvjet opstanka u ovom kraju - kaže 72-godišnji Dojčilo Matić.

- Prije četiri-pet godina sam na tu temu razgovarao s tadašnjim gradonačelnikom Benkovca BRANKOM KUTIJOM. Upozorio sam ga da u Islamu Grčkom postoji voda, ali da je vodovodna mreža napravljena samo do kuća u kojima žive katolici. Kad se dolazi do pravoslavaca, vodovod završava i nastavlja dalje prema Podgradini. Sretan sam što moji

komšije iz Podgradine imaju vodu, ali nisam sretan što je još uvijek nemamo moji sunarodnjaci i ja koji sam nakon povratka 2012. vlastitim sredstvima obnovio kuću. Došao sam na svoje, poštujem sve propise ove države, prema tome dajte mi ono što mi kao čovjeku pripada. Stvari su se pomaknule s mrtve točke tek nedavno, i to zahvaljujući zalaganju predstavnika Srba u Vladi i Saboru - govori Matić dok na njegovoj verandi čekamo prestanak kiše.

Kod pravoslavaca vodovod završava - Dojčilo Matić (Foto: Tamara Opačić)

- Pošto ovisimo o Bogu i prirodi, mi se molimo da bude što jača - dodaje on.

- Pa da bude i vode za piće? - pitamo ga.

- Ma kakvi. Danas je zrak toliko zatrovan pa kišnica unatoč svim filterima i dezinfekciji gusterne liči na sve osim na vodu za piće. To nije ništa drugo nego tehnička voda. Zbog toga kupujemo flaširanu.

Njihovi troškovi se nagomilavaju u sušnim razdobljima, kada su primorani naručivati cisterne vode. Jedna sadrži 15 kubika, što ih košta oko 500 kuna.

- Supruga i ja mjesečno potrošimo 30-ak kubika. Nešto je lakše u julu i augustu kada nam općina sufinancira dovoz - objašnjava Dojčilo Matić i dodaje da se oni mlađi snalaze na drugačije načine.

Većina ih odlazi na izvor, koji se nalazi kraj obližnje Kule Stojana Jankovića, jednog od najvrjednijih ravnokotarskih kulturno-povijesnih spomenika, danas u vlasništvu obitelji DESNICA. Pošto je ovaj kraj bogat prirodnim, podzemnim vodama, dio stanovnika Islama Grčkog iskopao je bušotine.

- Ali ni to nije neka garancija. Recimo, ima jedan čovjek iza Kule kojem je iz septičke jame prodrlo u bušotinu. On je to platio i samo jednog dana osjetio smrad. Dobro da se ljudi nisu potrovali. Iza moje kuće sam tražio vodu s rašljama, ali ništa. U ovom dijelu je nema jer je tu sve kamen na kamenu. Ali ima dolje gdje su njive - veli Matić dok pokazuje prema

plodnoj zemlji, zbog koje su Islam Grčki do 1990-ih nazivali malom Kalifornijom.

Danas se poljoprivredom bavi manji broj stanovnika ovoga sela, koje je prema popisu iz 1991. brojalo nešto više od hiljadu stanovnika. Trenutno ih je stotinjak, a one maloljetne može se nabrojati na prste jedne ruke.

- Bez obzira na to što nas je tako malo, mi tugu moramo preboljeti i krenuti dalje. Naši ljudi su većinom u Rijeci, Italiji i Sloveniji, ali često dolaze ovdje, pogotovo ljeti. Dio njih gleda kako da se vrati, a dolazak vode će sigurno pogurati njihov povratak - optimistično će Milan Drača.

Spremamo proslavu - Sava Novaković (Foto: Tamara Opačić)

Unatoč sličnoj situaciji, optimizma ne manjka ni u susjednom Kašiću gdje smo se uputili kako bi se uvjerili da su odabrani izvođači radova uistinu dovezli vodovodne cijevi. Istovarene su na čistini ispred crkve svetog Ilije, odakle s jedne strane puca pogled na Velebit, a s druge, za ljepšeg vremena, na zadarske otoke. Tamo nas dočekuje 73-godišnji SAVA NOVAKOVIĆ, ovdašnji predsjednik Mjesnog odbora.

- Prvi kamion su dovezli neposredno uoči drugog kruga lokalnih izbora. Važno je da su istovarili cijevi, to je znak da se nešto kreće. Uopće nam nije važno gdje će otkopati prvu brazdu, samo neka počnu. U protivnom će sve ostati kao kad smo bili djeca. Jedina je razlika što sada imamo aute pa vodu s izvora ne moramo vući na magarcima ili leđima - veli Novaković, koji je do odlaska u mirovinu radio kao šofer.

Za razliku od Islama Grčkog, objašnjava nam Sava Novaković, Kašić je malo više obnovljen i danas nije ni nalik onome što su zatekli prvi povratnici nakon rata.

- Sve je bilo zaraslo, nisi mogao proći. Nije bilo ni ptica. Vladala je konstantna nelagoda, neka vrsta straha, bilo je i sitnih provokacija. Važno je da ih više nema. Štoviše, i mladi se polako vraćaju. Moj sin, koji inače živi u Sloveniji, ovdje se pomalo bavi poljoprivredom, a najmlađi sin moga brata nedavno

je kupio teren u Smilčiću gdje gradi dvije vile. Svi se okreću turizmu. Nećemo samo mi imati koristi od toga, nego i općina, pa i županija. Bit će tu mladih i svega kada dođe voda. Gradit će se još kuća jer nitko nema ovako dobru klimu - uvjeren je Novaković.

Suša duga 40 godina – Islam Grčki i Kašić (Foto: Tamara Opačić)

- Kada zaoru bagerom i dovezu još koji kamion cijevi, ima da barem dva janjca okrenemo. Već se sprema proslava - dodaje on uz osmijeh.

Razloga za slavlje u benkovačkom kraju, koje generalno stoji loše po pitanju vodoopskrbe, imaju i stanovnici Vukšića i Provića, gdje se već gradi potrebna mreža. U toku je i otvoreni postupak javne nabave za izgradnju vodovoda u selu Bulić, a ove

godine planira se pokretanje istog postupka za obližnje Lepure. BORIS MILOŠEVIĆ, potpredsjednik Vlade za društvene djelatnosti i ljudska prava, potvrdio nam je da se u budućnosti planira realizacija mreže za Karin Donji, Miranje i Donji Pristeg. Ostaje pitanje, kaže on, rješavanje mjesne mreže za Kolarinu. Nadu za one koji u 21. stoljeću žive bez vodovoda, a procjenjuje se da je takvih u Hrvatskoj oko 13 posto, predstavlja novi Nacionalni plan oporavka i otpornosti u kojem je izgradnja, odnosno obnova vodovodne mreže istaknuta kao jedan od prioriteta.

- To znači da će vodovod biti financiran iz europskog Mehanizma za oporavak i otpornost. Očekuje se da će hrvatski Plan oporavka započeti s provedbom krajem 2021. nakon što ga Vijeće Europske unije potvrdi na temelju prijedloga Europske komisije - zaključuje Milošević.

Ovaj tekst napisan je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama